

ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ : มะเร็งร้ายของสังคมไทย

โดย. ผศ.สุพล พรหมมาพันธุ์

คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ราชวัน ฉบับวันหยุดพิเศษที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2552 หน้า 4

ข่าวใหญ่ อาหารสมองมือแรกที่ไม่อยากเสพเท่าใดนัก คือ กรณีที่มีชายฉกรรจ์จำนวน 20 คน และเจ้าหน้าที่ชุดจับกุมสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ กระทรวงพาณิชย์ ทำการปิดถนนและตรวจค้นจับกุมกลุ่มผู้ค้าร่วม 200 คน ย่านตลาดพัฒนาพงษ์ แขวงสุริยวงศ์ และเขตบางรัก กทม. เมื่อเช้าวันพฤหัสบดีที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2552 เวลา 21.30 น. จนเป็นเหตุเกิดการทะเลาะวิวาทชุลมุนวุ่นวายเมื่อไม่นานมานี้ “ไม่ใช่เป็นเพียงปรากฏการณ์ครั้งแรก และไม่ใช่แค่ครั้งสุดท้ายอย่างแน่นอน” เราได้ยินได้ทราบเหตุการณ์ลักษณะอย่างนั้นจวนจวนแทบไม่เว้นแต่ละวัน ปัญหาเมื่ออยู่ว่า ทำไมเราต้องละเมิดลิขสิทธิ์ตราสัญลักษณ์ (Brand) สินค้ารวมถึงซอฟต์แวร์ของผู้อื่น และประเทศอื่น ? คำตอบที่ไม่ยากนัก คือ เราไม่ได้ส่งเสริมให้คนไทยเรา คิดเอง ทำเอง ประดิษฐ์เอง และพัฒนาเองมาเป็นระยะเวลานานแล้ว หรือถ้ามีบ้างก็น้อยมาก ในขณะที่เดียวกัน คนไทยเราเองได้รับการกล่าวขานขึ้นชื่อว่า “นักก๊อปปี้ด้วย” แม้แต่คนไทยเราเองก็ค่อนข้างจะยอมรับกับสมญานามนี้ อยู่เหมือนกัน “เรารับจ้างญี่ปุ่นผลิตรถยนต์มาร่วม 30-40 ปี แต่เราเองไม่เคยผลิตรถยนต์เป็นของตนเองได้” เครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ล้วนเป็นของอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน จีน แทบทั้งนั้น แทบไม่มีของคนไทยเลย คนไทยเราจะเป็นได้เพียง “ผู้บริโภคที่ดีและซื้อสตั๊ดต่อสินค้าของผู้อื่นอย่างเดียวกระนั้นหรือ?” ดังนั้น เราต้องสร้างนักคิด นักเขียน นักประดิษฐ์ นักพัฒนา นักวิจัย นักผลิตสินค้าที่เป็นที่ยอมรับหรือแบรนด์ของตัวเองให้มากที่สุด เพื่อแก้ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญาอย่างยั่งยืน

คราวนี้ลองมาดูเรื่องลิขสิทธิ์กันบ้างว่าเป็นอย่างไร ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มาตรา 4 ระบุว่าความหมายของ คำว่า “ลิขสิทธิ์” หมายความว่า สิทธิแต่ผู้เดียวที่จะทำการใดๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น ซึ่งมีหลายประเภท คือ “วรรณกรรม” หมายความว่า งานนิพนธ์ที่ทำขึ้นทุกชนิด เช่น หนังสือ จุลสาร สิ่งเขียน สิ่งพิมพ์ ปาฐกถา เทศนา คำปราศรัย สุนทรพจน์ และให้หมายความรวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วย, “โปรแกรมคอมพิวเตอร์” หมายความว่า คำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใดที่นำไปใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำงานหรือเพื่อให้ได้รับผลอย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะ เป็น ภาษาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในลักษณะใด, “ภาพยนตร์” หมายความว่า ใสที่ทัศนวัสดุอันประกอบด้วยลำดับของภาพ ซึ่งสามารถนำออกฉายต่อเนื่องได้อย่างภาพยนตร์หรือสามารถบันทึกลงบนวัสดุอื่น เพื่อนำออกฉาย ต่อเนื่องได้อย่างภาพยนตร์ และให้หมายรวมถึงเสียงประกอบภาพยนตร์ด้วย ถ้ามี, “สิ่งบันทึกเสียง” หมายความว่า งานอันประกอบด้วยลำดับของเสียงดนตรี เสียงการแสดงหรือเสียงอื่นใด โดยบันทึกลงในวัสดุไม่ว่าจะมีลักษณะใดๆ อันสามารถที่จะนำมาเล่นซ้ำได้อีกโดยใช้เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการใช้วัสดุนั้น แต่ทั้งนี้มิให้หมายรวมถึงเสียงประกอบภาพยนตร์หรือเสียงประกอบใสทัศนวัสดุอย่างอื่น

พระราชบัญญัติการละเมิดลิขสิทธิ์ มาตรา 27 การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15 (5) ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำดังต่อไปนี้ (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง, (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน, มาตรา 30 การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่โปรแกรมคอมพิวเตอร์อันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15 (5) ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำดังต่อไปนี้ (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง, (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน, (3) ให้เช่า

ต้นฉบับหรือสำเนางานดังกล่าว, มาตรา 31 ผู้ใดรู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้ว่างานใดได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานนั้นเพื่อหากำไร ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำดังต่อไปนี้ (1) ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย ให้เช่า เสนอให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือเสนอให้เช่าซื้อ, (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน, (3) แจกจ่ายในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์, (4) นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร (www.krisdika.go.th)

การละเมิดลิขสิทธิ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และที่ก่อให้เกิดมีปัญหามาตามานี้ เพราะประเทศไทยได้ร่วมทำสนธิสัญญาที่เรียกว่า “สนธิสัญญากรุงเบิร์น” ซึ่งเป็นสนธิสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ โดยประเทศภาคีสมาชิกในสนธิสัญญานี้ จะมีการคุ้มครองลิขสิทธิ์เสมือนเหมือนกัน เสมือนว่าทุกๆ ประเทศสมาชิกเป็นประเทศเดียวกัน เช่น กรณีมีการสร้างสรรค์งานเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา งานชิ้นนั้นก็ได้รับการคุ้มครองในประเทศไทย ตามกฎหมายไทย ด้วยเช่นกัน เพราะทั้งสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยต่างได้ลงนามในสนธิสัญญานี้ สินค้าที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์เราสามารถพบเห็นได้โดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็น สินค้าแบรนด์เนม (Brand Name) เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า นาฬิกา เข็มขัด รวมไปถึงซีดีเพลง (มักเป็นซีดีรวมไฟล์เพลงประเภท MP3) วีซีดี ดีวีดี ภาพยนตร์ไทยและต่างประเทศ และฟวงค์ด้วย ซอฟต์แวร์ เกมคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมประยุกต์ต่างๆ โดยสถานที่ซึ่งมีปัญหาระหว่างการจำหน่ายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์มากที่สุดเห็นได้แก่ พัทยา พัทยาพลาซ่า, คลองถม, เซียร์ รังสิต, ตะวันนา เป็นต้น สะท้อนให้เห็นถึงการไม่เอาจริง ในการบังคับใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ และการที่ผู้ซื้อไม่เห็นความสำคัญของการละเมิดลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา ประเทศไทยอยู่อันดับต้นๆ ของประเทศที่มีปัญหาเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ โดยในปี พ.ศ. 2550 นั้น ประเทศไทยมีการละเมิดลิขสิทธิ์สูงสุดเป็นอันดับ 4 ของเอเชียแปซิฟิก ส่งผลเสียต่อชื่อเสียงและอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ (<http://th.wikipedia.org>) ดังภาพด้านล่างคือตัวอย่างสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ที่จับกุมได้ และต้องทำลายทิ้งจำนวนมาก (<http://www.bangkokbiznees.com>)

ข้อมูลสถิติการจับกุมการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (จัดทำสถิติโดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2550) ซึ่งได้รวบรวมผลการกระทำผิดตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 พ.ร.บ.สิทธิบัตร พ.ศ.2522 และ พ.ร.บ.ควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.2530 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548-2550 มีการจับกุมการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งสิ้น 24,382 ราย ยึดของกลางได้จำนวน 8,831,191 ชิ้น โดยจำนวนของกลางที่ยึดได้ในปี 2550 เพิ่มมากขึ้นกว่า 2548 ถึงร้อยละ 65 นั่นแสดงว่า ยังมีการ

ละเมิดลิขสิทธิ์กันมากมาย ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และสนับสนุนต่อการดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศของรัฐบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงได้กำหนดนโยบายในการป้องกันปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาดังนี้ (1) ดำเนินมาตรการในการควบคุมการจำหน่ายสินค้า โดยกำหนดให้แผ่นวีดีโอเกม เลเซอร์ดิสก์ ดิจิตอล วีดีโอดิสก์ วีดีโอซีดี และซีดีรอม ต้องผ่านการตรวจเซ็น เซอร์โดยเจ้าพนักงาน กับทั้งให้ร้านค้ารวมถึงแผงลอยที่ขายแผ่นซีดีหรือสินค้าดังกล่าวข้างต้น ต้องมีใบอนุญาตการค้า นอกจากนี้ ควรจัดทำรายชื่อร้านค้าที่เป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าจริง และสถานที่น่าสงสัยว่าจะมีการจำหน่ายสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ (2) ดำเนินมาตรการในการปราบปราม โดยจำแนกกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มผู้ค้า (ทั้งค้าปลีกและค้าส่ง) ทั้งนี้ ให้มีการสนธิกำลังทั้งฝ่ายตำรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามความเหมาะสมกับภารกิจ เพื่อตรวจสอบตรวจตรา สืบสวน ตรวจค้น และจับกุมอย่างต่อเนื่อง โดยประสานงานกับเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา ตามความจำเป็นและเหมาะสม และ (3) ดำเนินมาตรการในด้านการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนทราบและตระหนักถึงผลเสียของปัญหาดังกล่าว เพื่อช่วย ให้เบาะแสข้อมูลข่าวสารในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดและร่วมมือกันไม่ซื้อสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา นอกจากนี้ต้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้กระทำความผิดทราบถึงอัตราโทษตามกฎหมาย เพื่อลด ละ เลิกการกระทำความผิด (<http://news.buddyjob.com>)

การแก้ปัญหาด้วยการจับกุมสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เรียกกันว่า **“แกไม่ถูกที่คัน”** เพราะการคัดลอกหรือก๊อปปี้ในปัจจุบัน มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่าแต่ก่อนมาก เช่น การคัดลอกหรือปั๊มแผ่นดีวีดี ดีวีดี เพลงภาพยนตร์ และ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้จะมีเครื่องปั๊มที่ทันสมัยแล้ว เครื่องคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นพีซี (PC) หรือโน้ตบุ๊กคอมพิวเตอร์ สามารถไรท์ (Write) แผ่นได้หมดด้วยโปรแกรม Nero ลองคิดดูซิว่า หากมีผู้ต้องการละเมิดลิขสิทธิ์จริงๆ จะตามจับกันไหวหรือ? เรียกกันว่า **“ยิ่งจับยิ่งเพิ่ม”** ฉะนั้น การแก้ปัญหานี้ ไม่ใช่เรื่องง่าย หากไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคฝ่าย **“ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์นี้ยิ่งหมักหมมนานวันเข้ากลายเป็นมะเร็งร้ายของสังคมไทย”** ที่ยากต่อการเยียวยาขึ้นทุกที หากจะแก้กันจริง ต้องแก้ที่คน **“ต้องสอนให้คนไทยเคารพสิทธิให้เกียรติผู้ที่เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์”** ในขณะเดียวกันหากเราคิดค้น ประดิษฐ์อะไรได้ ต้องรีบจดทะเบียนลิขสิทธิ์ทันที เช่น นายโนเบล ชาวสวีเดน มีผลงานที่จดทะเบียนลิขสิทธิ์ไว้ร่วม 100 ชิ้น, และสิ่งประดิษฐ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงมีพระปรีชาสามารถด้านศิลปการต่างๆ จนเป็นที่ยอมรับ ทรงรังสรรค์ผลงานส่วนพระองค์ไว้มากกว่า 1,000 ชิ้น รวมทั้งผลงานด้านจิตรกรรม ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ ดนตรีและเพลงพระราชนิพนธ์ และหนังสือพระราชนิพนธ์ พระองค์เป็นแบบอย่างที่ดีของคนที่ยังสร้างสรรค์ ประดิษฐ์ คิดค้นพัฒนาด้วยตนเอง.

